

Stvari okoli Triglava so težko obvladljive

Jože Rován, predsednik Planinske zveze Slovenije, o svoji organizaciji, ki ima 60.000 članov, a v gore zahaja 350.000 Slovencev in še tujci

Katja Petrovec

27. februarja je minilo 130 let, odkar je bila leta 1893 ustanovljena danes najštevilnejša športna organizacija pri nas, Planinska zveza Slovenije, takrat pod imenom Slovensko planinsko društvo. Ustanovni funkcionarji so v pravih društva zapisali, da je namen njegovega delovanja spoznavati slovenske gore, planine in kraški svet ter pospeševati in olajšati potovanje po Kranjskem, Koroškem, Štajerskem in Primorskem. Toda to je bil tudi čas, ko so v naše hribe vdiralci Nemci in ljubezen do gora se je neogibno združevala tudi z uporomo proti ponemčevanju naših hribov.

130 let je v planinstvo prineslo marsikaj, od novih panog do množičnosti in vdora sodobnega načina življenja v hribe, s tem pa nujne potrebe po še večjem varovanju narave. Toda osnovne vrednote planinstva se niso spremenile, prostovoljstvo, solidarnost in tovarištvo ostajajo srž, pravi predsednik PZS **Jože Rován**.

Planinci na prehodu prejšnjega stoletja so se borili predvsem proti ponemčevanju v naših gorah. Kaj je danes srž prizadevanj planincev, poleg rekreacije seveda?

»Potreba po gibanju je gotovo izziv. Sedeč način življenja je prava katastrofa, zato sem prišel na ta intervju peš in sem pol ure hitro hodil. To je nujno, ker bom nadaljnji del dneva sedel za računalnikom. Drugi izziv je varstvo narave in tu imamo resne težave. Tehnologije danes marsikaj omogočajo, vendar so problem investicije. Čistilne naprave so izjemno drage in niso enostavne za upravljanje, oskrbnik ni vedno kos tem tehnologijam. Izziv je na nekak način tudi, kaj ohraniti kot prostovoljstvo, ki je za nas ključna vrednota. Določenih stvari se namreč ne da več peljati drugače kot profesionalno in pri tem ne mislim le oskrbnikov, ki so že od nekdaj profesionalci. Govorim tudi o upravljanju večjih društev, vse več zunanega znanja moramo angažirati pri načrtovanju in upravljanju koč, včasih PZS ni imela službe za odnose z javnostmi,

Danes imamo nekaj več kot 60.000 članov, kar je velik delež v primerjavi z drugimi evropskimi narodi. Gore so tu in so lepe, drugi razlog pa je potreba po gibanju, ki jo naš način življenja prinaša. Kmetu ni bilo treba popoldne v hribe, ker je pogosto delal v hribih. Vsaj zame je dvourni pot v hrib po službi najboljša oblika zdravlila proti stresu. Takrat očistim možgane.«

Kje se pojavlja največji problem množičnosti v hribih?

»Tradicionalna planinska skromnost je že malo načeta. Razvadili smo se in se peljemo do najvišjega parkirišča, kar se je delno zgodilo tudi zaradi vpliva pomanjkanja časa. Ljudje obiskujejo na primer Šmarno gorovo ponoči, ker prej nimajo časa, kar je malo naravovarstveno sporno, ker ponoči plašimo živali. Problem vdiranja v naravo z vozili skušamo reševati tako, da zaganjamo akcijo Z javnim prometom v gore. Ljudi želimo prepričati, da bi začeli turo v dolini, in ne na najvišjem parkirišču.

jutro in večer. Imamo premalo časa, a skušamo veliko zaužiti.«

Se je hiter tempo premaknil v hribe?

»Absolutno. Hribi so pridobili popularnost tudi zaradi družbenih omrežij, ki so včasih zavajajoča in nevarna. To lahko pove gorska reševalna služba. Ljudje pošiljajo čudovite fotografije, ki jim sledijo tudi tisti, ki temu vzponu niso kos. Vprašanje je, ali so mu kos tudi tisti, ki so poslali fotografijo. Morda so imeli le srečo.«

Verjetno imajo tudi druge gorske države težave zaradi objav na družbenih omrežjih.

»Presenetljivo je, da imamo vsi enake probleme. Kovidna situacija je bila povsod enaka. Vsem planinskim zvezam je takrat članstvo upadlo in vse se sedaj vračajo na iste številke. Mi smo izgubili 16 odstotkov članstva v dveh letih, kar je ogromno, toda po drugi strani sem si rekel, da imamo očitno veliko zvestega članstva. Toda zdaj smo nazaj in mislim, da bomo še zrastle prav po zaslugi tega, da so mnogi ugotovili, da je fajn hoditi v hribe.«

Kako torej reševati problem množičnosti?

»Mreža javnega prometa je šibka, tako avtobusov kot vlakov, čeprav se situacija malo popravlja. Tudi parkirišča so izjemen problem. Kmetje upravičeno izgublajo živce, ker jim ljudje parkirajo po travnikih. Urediti moramo torej parkirišča. Drug problem pa so alpske doline, a se ve, kako to reševati. Postaviš rampo s števcem, jutraj se planince, ki gredo zgoraj, spusti v dolino, ko je parkirišče zgoraj polno, pa se rampa zapre in organizira javni prevoz. Tako naj bo organizirano v času špic, ko povečane obiska ni, pa ni razlogov za tako ureditev, saj se tudi ekonomsko ne izide račun, da bi prazni avtobusi vozili v dolino. Tega se lotevamo prestrašeno, bolj z idejami kot z že izvedenimi stvarmi. Bohinj je do neke mere to že izvedel, a tudi tam bi lahko bile rešitve boljše.«

Kdo mora to reševati, PZS sama najbrž ne?

»Ne, lahko pa spodbuja ljudi, da gredo v hribe iz doline. A tudi za to so potrebna parkirišča v dolini. Predvsem je to naloga občin, ki imajo od turizma neposreden dohodek, država pa mora to spodbujati ter reševati stvari ažurno in z občutkom, kaj je realno. Včasih nam dajo pri kočah okoljske omejitve, ki jih ni mogoče izpolniti na ekonomsko znosen način, saj enostavno presegaajo finančne zmoglosti društev. Tu nam lahko priskoči na pomoč država, tako smo lani na razpisu za ekološko in energetske sanacije koč prejelo 5 milijonov evrov. Ta sredstva so bila pomembna spodbuda, k čemur so društva dodala še sredstva sponzorjev, nekaj lastnih sredstev, nekatera so se tudi zadolžila, vse skupaj pa je omogočilo pomemben premik na bolje, posodobili smo 26 koč. Želimo si seveda trajen vir pomoči države, kot je to na primer v Avstriji, saj bi to omogočilo boljše načrtovanje posodobitve koč. Država je naredila letos pomemben korak, saj bomo dobili sredstva iz državnega proračuna za vzdrževanje planinskih poti, v skladu z dopolnjenim Zakonom o planinskih poteh.«

Govorite o 800.000 evrih, ki jih je obljubil minister Han?

»Da, v kratkem bomo podpisali pogodbo. V dveh letih bomo prejeli 800.000 evrov, zakon pa je tak, da bo financiranje teklo tudi naprej. Za nas

je to velik denar, saj je bilo doslej vse na plečih planinskih društev. 60.000 ljudi je prispevalo za 350.000 ljudi in še za tujce, ki so hodili po teh poteh. Če temu denarju dodamo še prostovoljno delo in prispevke društev, potem se bo nivo urejenosti naših poti gotovo dvignil. Seveda je glavni vložek še vedno prostovoljno delo, imamo 900 markacistov in ta sredstva bomo uporabili tudi za njihovo šolanje, da bomo razširili vrste. Ne moremo dvigniti kakovosti poti, če nimamo več ljudi.«

Je težko pridobiti ljudi za prostovoljno delo v planinskih društvih?

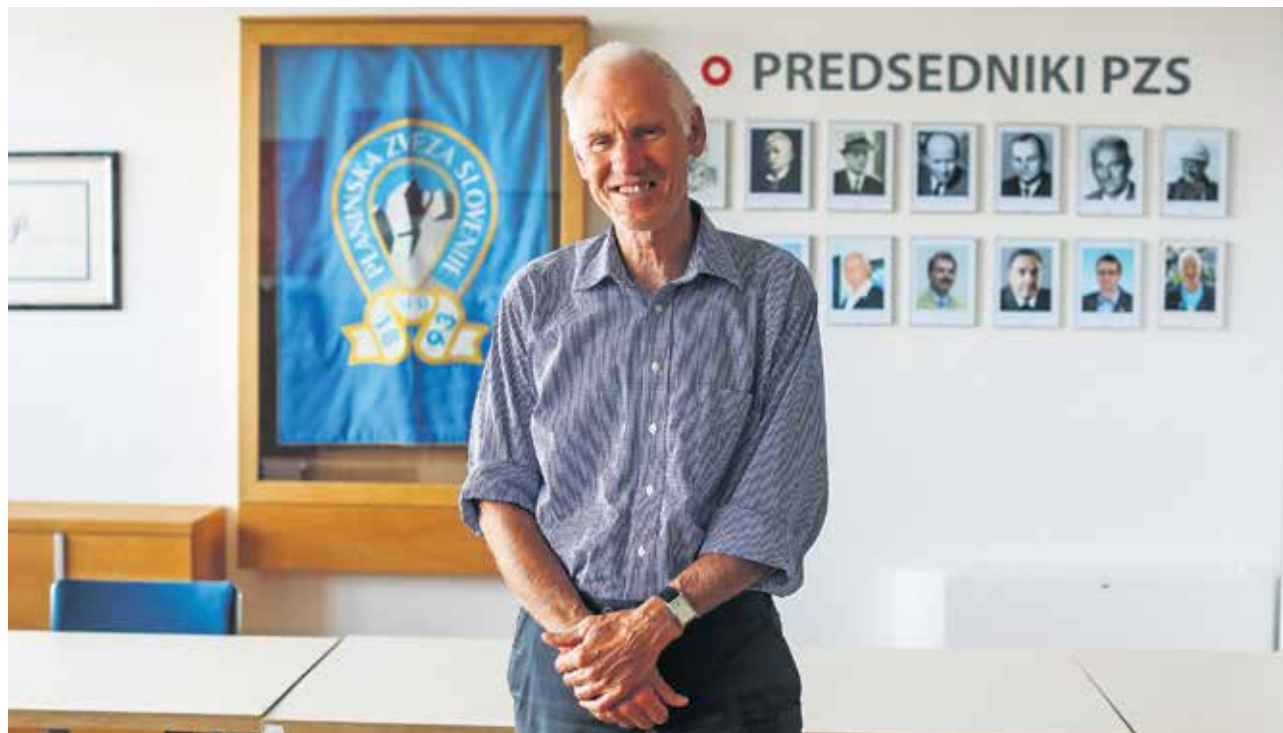
»Ljudi, ki so pripravljeni delati, še imamo, a se je marsikaj spremenilo. Tisti najbolj aktivni med 20. in 50.

»Dogajalo se je, da so ljudje zaradi gneče hodili s Kredarice na vrh Triglava tudi tri ure, sicer traja pot eno uro. Kjer je koncentracija ljudi največja, je tudi doživljajski vtis manjši, kar je škoda. Danes v glavnem hodimo na enodnevne ture, a s tem zamudimo najlepša trenutka dneva, jutro in večer.«

letom so danes najbolj obremenjeni v službah in imajo bistveno manj časa kot nekoč. Včasih je markacistom v državnih službah pripadalo pet dni dopusta za športne in podobne aktivnosti, na tak način sem lahko imel v hribih markacista devet dni (Rován je bil vodja Tehnične ekipe markacistov na Komisiji za pota, op. a.). Sedaj morajo dati svoj lastni dopust, da lahko gredo delat. Še hujša sprememba je, da se je včasih delalo do 55. ali 60. leta, sedaj se do 65. in več. Izgubili smo generacijo, ki je šla v pokoj, a je bila še polna energije. To sicer ne pomeni, da prostovoljcev ni več, se pa težje odločajo za neke vodilne funkcije v planinstvu in društvih. Naši predsedniki društev so v veliki meri upokojeanci. Sam sem deloval v akademskem poklicu, toda ko sem šel v pokoj, sem tisti dan v celoti prenehal s strokovnim delom. Opravljati funkcijo predsednika PZS in biti profesor ni šlo.«

Tudi vi ste prostovoljec, že več kot 50 let ste tudi markacist in poznate ta krog ljudi. Zakaj se torej kljub vsem težavam in oviram razdajate?

»Neko posebno zadovoljstvo je, ko končaš veliko akcijo in vidiš, kaj si naredil. Dober občutek imaš in tudi ljudje, ko hodijo po poti, ti večinoma dajo neko priznanje. Če grem danes po Tominski poti na Triglav, si rečem, dobro smo to naredili, klini še drži, čeprav smo jih zabili leta 1981. Poleg tega smo ljudje družabna bitja in na takih akcijah je lušno, kakšno rečemo, zvečer skupaj nekaj pojemo in popijemo. Planinstvo je družaben šport, druženje pa je sila pomembno.«

Vsaj zame je dvourni pot v hrib po službi najboljša oblika zdravlila proti stresu. Takrat očistim možgane, pravi predsednik PZS Jože Rován. / Foto: Bojan Velikonja

Že drugi mandat stoji Rován na čelu planinske zveze, 297 planinskih društev in 60.744 njihovih članov. Nič kaj lahek zalogaj za 69-letnika, ki je v planinskih krogih znan tudi kot predsednik, ki pomirja. To počne mirno in uglaseno, tako da vrže na mizo argumente in spravi ljudi v strugo. »Pomembna je transparentnost,« kratko reče. Takšen je bil že kot profesor statistike na Ekonomski fakulteti v Ljubljani, kjer je imel s študenti »poravnane račune«, in je sedaj. Predvsem pa se pri svojem delovanju drži nasveta svojega kolega **Tončka Tomšeta**, nekdanjega načelnika komisije za pota, da je treba prostovoljce gladiti in jih spodbujati, če si to vsaj malo zaslužijo.

sedaj jo ima. Izziv je tudi, kako pridobiti in obdržati mladino. Ko postanejo otroci neodvisni od staršev, se jim odpre široka paleta športov in težko obdržimo dijake in študente. Vračajo se, ko postanejo sami starši, ker je planinstvo tipičen družinski šport. Pozitivno je tudi, da je planinstvo šport za vsa življenjska obdobja in da ni pretirano drag, če ga gojimo v osnovni obliki pohodništva.«

Zakaj je planinstvo pri nas tako uko-reninjeno? Govorimo o 350.000 Slovencev, ki hodijo v hribe. Je že bilo kdaj tako množično?

»Ne, čeprav smo imeli nekoč že 105.000 članov, a to je bil čas nekdanje države in sindikalnega planinstva.

Kot drugo pa želimo planinstvo razpršiti, da ne bi bilo skoncentrirano na osnovnem grebenu Kamniško-Savinjskih Alp in okoli Triglava. Eden od ukrepov je popularizacija obhoda, ker te gredo čez vso Slovenijo. Ne mislim le Slovenske planinske poti od Maribora do Ankarana, ampak tudi druge, kot je Zasavska planinska pot. Da, Triglav bo vedno magnet, toda stvari so tam že težko obvladljive. Dogajalo se je, da so ljudje zaradi gneče hodili s Kredarice na vrh tudi tri ure, sicer traja pot eno uro. Kjer je koncentracija ljudi največja, je tudi doživljajski vtis manjši, kar je škoda. Danes v glavnem hodimo na enodnevne ture, a s tem zamudimo najlepša trenutka dneva,